Magiczny Kraków

Kultura bez barier

2026-03-25

Dostępność kultury to dziś nie tylko kwestia likwidacji schodów czy montażu windy. To także dostępna informacja, wydarzenia przygotowane z myślą o różnych potrzebach odbiorców kultury oraz realne włączanie osób z niepełnosprawnościami w życie kulturalne miasta. W Krakowie działania te prowadzone są systemowo – od inwestycji architektonicznych po rozwój oferty programowej i cyfrowej.

Dostępność zaczyna się od przestrzeni. Dlatego jednym z najważniejszych kierunków działań krakowskich instytucji kultury jest stopniowe usuwanie barier architektonicznych i dostosowywanie budynków do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. W 2025 roku Wydział Kultury przeznaczył specjalne środki na inwestycje, które poprawiają dostępność infrastruktury. Modernizowane są kolejne miejskie instytucje kultury.

Jednym z przedsięwzięć jest przygotowanie dokumentacji projektowej budowy windy w Willi Decjusza. Na ten cel przeznaczono blisko 149 tys. zł. To szczególnie ważna inwestycja, ponieważ dotyczy zabytkowego obiektu o wyjątkowej wartości historycznej. Realizacja projektu pozwoli pogodzić dwa istotne cele: ochronę dziedzictwa oraz zapewnienie wszystkim odbiorcom – także osobom ze szczególnymi potrzebami – możliwości korzystania z oferty kulturalnej.

Modernizację przeprowadzono również w Galerii Sztuki Współczesnej „Bunkier Sztuki”. W ramach zadania zakupiono i zamontowano platformę schodową dla osób o ograniczonej mobilności, przebudowano kasę biletową, a także wprowadzono drobniejsze, lecz istotne udogodnienia – m.in. dodatkowe wieszaki na odpowiedniej wysokości czy dyspensery na papier i mydło dostępne dla osób poruszających się na wózkach. Całość poprzedził architektoniczny audyt dostępności, który wskazał najważniejsze obszary wymagające zmian.

Znaczące prace wykonano także w ARTzonie – przestrzeni Ośrodka Kultury im. Cypriana Kamila Norwida w Nowej Hucie. W ramach modernizacji dostosowano łazienki na dwóch poziomach budynku do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, a także wprowadzono kontrastowe oznaczenia schodów, nowe tabliczki informacyjne oraz pochwytów w łazienkach. Zadbano również o poprawę komfortu sensorycznego poprzez adaptację akustyczną pomieszczeń oraz zakup pętli indukcyjnej dla osób z niepełnosprawnością słuchu.

Z kolei w Klubie Fort Borek, działającym w strukturze Centrum Kultury Podgórza, zamontowano pętlę indukcyjną ułatwiającą udział w wydarzeniach osobom niedosłyszącym.

To jednak tylko część działań prowadzonych w krakowskich instytucjach kultury. W 2025 roku Biblioteka Kraków dostosowała przestrzeń i toaletę w Filii nr 38 przy ul. Walerego Sławka. W Klubie Kultury Wola, prowadzonym przez Centrum Kultury „Dworek Białoprądnicki”, rozpoczęto modernizację obejmującą przebudowę pomieszczeń i stworzenie dostępnych ciągów komunikacyjnych. Nowohuckie Centrum Kultury dostosowało pracownię ceramiczną oraz kasę biletową do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, a także zakupiło wózek inwalidzki dla odwiedzających.

W wielu miejscach pojawiają się także rozwiązania wspierające orientację i komfort zwiedzania. W „Bunkrze Sztuki” przygotowano makietę budynku z opisami w alfabecie Braille’a i tyflografiką fasady, a na parterze utworzono pokój ciszy – przestrzeń wolną od nadmiaru bodźców sensorycznych. Muzeum Inżynierii i Techniki w Hangarze Czyżyny udostępnia z kolei sprzęt wspierający zwiedzanie, m.in. krzesłolaski, wózek inwalidzki czy folie powiększające tekst.

Działania architektoniczne to jednak tylko jeden z elementów szerszej strategii. Coraz większy nacisk kładziony jest także na dostępność informacyjno-komunikacyjną i cyfrową. Instytucje kultury modernizują strony internetowe, dostosowują systemy sprzedaży biletów i wprowadzają rozwiązania zgodne ze standardami dostępności cyfrowej. W wielu miejscach prowadzone są audyty dostępności stron internetowych, konsultacje z osobami ze szczególnymi potrzebami oraz wdrażane są usługi tłumacza polskiego języka migowego.

Ważnym krokiem w kierunku dostępności wydarzeń kulturalnych jest projekt „Informacja kulturalna i rezerwacja biletów na wydarzenia w Krakowie”. W jego ramach powstają standardy dostępnego wydarzenia kulturalnego oraz specjalny formularz pozwalający zbierać i prezentować informacje o dostępności wydarzeń. Dane te będą integrowane z wyszukiwarką wydarzeń na portalu Karnet oraz z aplikacją mKraków. Dzięki temu osoby ze szczególnymi potrzebami będą mogły łatwo sprawdzić, czy dane wydarzenie oferuje np. audiodeskrypcję, tłumaczenie na język migowy, dostępność architektoniczną czy inne udogodnienia, a także filtrować wydarzenia zgodnie ze swoimi potrzebami.

Równolegle rozwijana jest oferta wydarzeń przygotowanych z myślą o osobach z niepełnosprawnościami. W 2025 roku krakowskie instytucje kultury zorganizowały łącznie aż 702 wydarzenia skierowane do tej grupy odbiorców, w których uczestniczyło ponad 22 tysiące osób. Wśród nich znalazło się 191 projektów dostępnych z tłumaczeniem na polski język migowy lub z audiodeskrypcją. W wielu wydarzeniach uczestnicy mogli także skorzystać ze wsparcia asystentów czy specjalnie przygotowanych materiałów informacyjnych.

Dodatkowo osoby z niepełnosprawnościami mogą korzystać z ulg dzięki Karcie N – w 2025 roku zniżkę tę wykorzystało 5807 osób, a instytucje kultury przeznaczyły na jej finansowanie blisko 190 tys. zł.

Systemowe działania w tym obszarze wspiera także powołana w maju 2025 roku Krakowska Sieć Dostępności Kultury. Porozumienie o jej utworzeniu podpisały 32 instytucje miejskie, wojewódzkie i ministerialne. Sieć ma służyć współpracy na rzecz osób ze szczególnymi potrzebami, wspólnej organizacji dostępnych wydarzeń, wymianie doświadczeń oraz promowaniu dobrych praktyk w obszarze dostępności.

Miasto wspiera także dostępność konkretnych wydarzeń artystycznych. Od 2024 roku Wydział Kultury finansuje pilotażowe dostosowanie spektakli teatralnych dla osób z niepełnosprawnością wzroku i słuchu. Wśród zrealizowanych dotąd tytułów znalazły się m.in. „Jak nie zabiłem swojego ojca i jak bardzo tego żałuję”, „Calineczka”, „Stroiciel Grzebieni” czy „Boska”. W 2026 roku planowane jest rozszerzenie programu oraz włączenie promocji dostępnych wydarzeń i idei inkluzywności do popularnego cyklu „Krakowskie Noce”.

Podkreślić warto też zaangażowanie miasta w organizację Festiwalu Zaczarowanej Piosenki Fundacji Anny Dymnej „Mimo wszystko”. Prezydent Aleksander Miszalski podpisał w zeszłym roku list

intencyjny gwarantujący współpracę miasta przy kolejnych edycjach Festiwalu, który wrócił na Rynek Główny po czterech latach przerwy.

Dostępność oznacza również nowe formy uczestnictwa w kulturze. Biblioteka Kraków prowadzi usługę „Książka do domu”, w ramach której bibliotekarze dostarczają książki osobom starszym i z niepełnosprawnościami bezpośrednio do miejsca zamieszkania. Instytucje realizują także projekty edukacyjne i publikacje pomagające osobom z różnymi potrzebami lepiej przygotować się do uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych.

Efekty tych działań są zauważane także poza samym środowiskiem instytucji kultury. W XVIII edycji konkursu „Kraków bez barier” nagrodzono trzy miejskie instytucje kultury: Bibliotekę Kraków za w pełni dostosowaną infrastrukturę jednej z filii, Rydlówkę – oddział Muzeum Krakowa – za wzorcowe dostosowanie obiektu zabytkowego oraz Muzeum – Miejsce Pamięci KL Plaszow za przystosowanie historycznej przestrzeni do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Działania te wpisują się w strategiczne cele miasta zapisane w „Programie Rozwoju Kultury w Krakowie do roku 2030”, w którym poprawa dostępności kultury została wskazana jako jeden z kluczowych priorytetów. Coraz wyraźniej widać, że krakowska kultura staje się przestrzenią otwartą dla wszystkich, a dostępność przestaje być dodatkiem do oferty i staje się jej integralną częścią.